

Obsah

ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	4
1.1 VZDĚLÁVÁNÍ V PŘEDŠKOLNÍM A MLADŠÍM ŠKOLNÍM VĚKU	4
1.1.1 <i>Koncepty a teorie vzdělávání</i>	5
1.1.2 <i>Vzdělávání v lesním táboře, soustředění</i>	8
1.2 VÝZKUM ODCIZENÍ DĚTÍ PŘÍRODĚ	8
1.3 VÝVOJ DÍTĚTE A ZÁKLADNÍ LIDSKÉ POTŘEBY	10
1.3.1 <i>Sociální vývoj</i>	11
1.3.2 <i>Kognitivní vývoj</i>	11
1.3.3 <i>Fyzický vývoj</i>	11
1.3.4 <i>Vývoj paměti</i>	12
1.3.5 <i>Základní lidské potřeby</i>	12
1.4 VZDĚLÁVÁNÍ V LEGISLATIVNÍ ROVINĚ	13
1.4.1 <i>Vzdělávání – normy a pravidla</i>	14
2 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	15
3 METODIKA PRÁCE	16
3.1 STUDIE PROVEDITELNOSTI	16
3.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	16
3.3 POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY	17
3.4 ANALÝZA TEXTŮ	18
4 ANALYTICKÁ ČÁST	19
4.1 POPIS MYŠLENKY PROJEKTU	19
4.1.1 <i>Charakteristika letního tábora, jarního soustředění se zaměřením na anglický jazyk</i>	19
4.1.2 <i>Provoz letního tábora a jarního soustředění</i>	20
4.2 ANALÝZA TRHU A POPTÁVKY	20
4.2.1 <i>Analýza potencionálních zákazníků letního tábora a jarního soustředění</i>	21
4.3 MARKETINGOVÁ STRATEGIE	26
4.4 MANAGEMENT PROJEKTU A ŘÍZENÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ	29
4.5 FINANČNÍ ANALÝZA	31
4.6 ANALÝZA RIZIK A NÁVRH ŘEŠENÍ	34
5 DISKUZE	36
ZÁVĚR	39
POUŽITÁ LITERATURA	41
SEZNAM PŘÍLOH	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
PŘÍLOHY	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

Úvod

Předmětem bakalářské práce je studie proveditelnosti letního tábora, soustředění či doplňujících programů inspirovaných výchovou v přírodě v objektu lesní mateřské školy. Lesní mateřské školy (LMŠ) původem ze skandinávských zemí mají na severu více jak padesát let historie, nicméně v České republice je toto téma vcelku nové, neprozkoumané a nyní i hodně diskutované.

Výchova a vzdělávání dětí předškolního věku v LMŠ probíhá za jakéhokoli počasí venku, školky využívají různé zázemí – jurty, maringotku, teepee či spolupracují s místní kamennou mateřskou školkou jako LMŠ přidružená. Koncept LMŠ přispívá ke zkvalitnění vztahu dětí s přírodou, řeší nedostatek míst v mateřských školách, podporuje zdraví dětí, posiluje imunitu a rozšiřuje znalosti dětí o přírodě. Nicméně LMŠ obsahuje i témata, která se stávají předmětem mnoha diskuzí – hygiena či předškolní příprava dětí. Aktuálně je v České republice na 40 lesních mateřských škol a k jejich nárůstu dochází od roku 2007. Podrobnější popis o stavu lesních mateřských škol v České republice nabízí bakalářská práce Václava Uzla (2010).

Téma LMŠ je velmi aktuální a to dokazuje i vyhlášení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o pokusném ověřování provozu integrované lesní mateřské školy Lesníček při Mateřské škole Semínko. „*Cílem pokusného ověřování je zjistit, zda a za jakých podmínek je možné integrování lesní mateřské školy do provozu klasické mateřské školy.*“ (MŠMT, 2010: 1). Na základě výsledku z pokusného provozu LMŠ bude spuštěn legislativní proces právních předpisů k provozu LMŠ. Rozhodnutí o podmínkách provozu LMŠ padne do konce roku 2012. Oficiální souhlas k legálnímu provozu od MŠMT by LMŠ mohly dostat již v září 2013 (ČT 24, 2012). Prozatím LMŠ fungují na hraně zákona.

Hlavním důvodem provozu letního tábora či jarního soustředění vychází z problému zajištění fungování LMŠ v průběhu letních prázdnin, kdy je provoz LMŠ ohrožen (Veronika, 2012) a na rozvíjení dalších aktivit LMŠ. Jelikož LMŠ nejsou registrovány pod MŠMT, nedostávají finanční dotace a tak provoz LMŠ je hrazen rodiči dětí. Letní tábor bude vycházet ze stejných myšlenek, podmínek a podnětů jako LMŠ a měl by oslovit děti mladšího školního věku případně děti předškolního věku s rodiči navštěvující LMŠ.

Letní tábor nemá zajistit jen finanční stránku a rozšířit provoz LMŠ, ale podpořit přirozenou hru dětí v přírodě, která zde byla od nepaměti. Společnost nyní prochází

velkými změnami a v relativně krátkém čase mění prvky, které existovaly po tisíciletí (Louv, 2006). Děti tráví čím dál tím méně času v přírodě a to může mít za následek široké spektrum negativních důsledků. Nepatří do něj jen otázka zdraví, sociálních, behaviorálních, psychických a fyzických problémů, ale také chování, které může ohrožovat samotné zdraví přírody.

1 Teoretická východiska

Následující část práce představuje koncept letního lesního tábora, LMŠ, procesy vzdělávání dětí předškolního a školního věku, informace ze zahraniční a domácí literatury spojené s tématem a základní teoretické rámce. Bakalářská práce svým rozsahem nemůže pojmout veškeré potřebné teoretické koncepty, a tak jsou níže uvedené pouze vybrané, které dle autora nejvíce souvisí s tématem práce – vzdělávání dětí předškolního a mladšího školního věku, pedagogické rámce, vývoj dětí, potřeby dětí, odcizení dětí přírodě a základy vzdělávacího procesu.

1.1 Vzdělávání v předškolním a mladším školním věku

Myšlenky o pozitivěch vzdělané společnosti byly položeny již několik staletí před naším letopočtem. Vysoce vzdělaní lidé jsou značným potenciálem pro stát. Z českého prostředí nám známý Komenský přisuzoval význam vzdělávání a sociálního vlivu na děti ve věku 6 let a méně. Období kolem 16. a 17. století bylo ve vývoji předškolního a školního vzdělávání v České republice jedno z nejvýznamnějších. J. A. Komenský podporoval vzdělávání pro všechny, bez jakéhokoliv rozdílu věku, pohlaví či sociálního postavení. Prosazoval myšlenku, že všeobecné vzdělání by nemělo být odepřeno nikomu. (Dahlin, 2006).

J. A. Komenský popsal základní období vývoje dítěte až do 18 let a stanovil společnost zodpovědnou za jeho vývoj. Také se věnoval popisu předškolního období dítěte (Informatorium školy mateřské) a interpretoval jej rozdílněji, než jak období vnímáme dnes. Nicméně některé společné myšlenky přetrvávají dodnes. Komenský byl fascinován moderní technikou, ačkoli neustále obdivoval ducha člověka, přírodu a lidskost. Proto také Komenský uplatňoval vzdělávací metodu, kdy se člověk řídil přirozenými instinkty, či co mu příroda naznačila. Označil tuto metodu jako spontánní způsob vzdělávání a rozvoje člověka. (Keatinge, 1967). Kvalitní vzdělání, které je propojené s přírodou také vyzdvihoval John Dewey. (Singh, 2007).

Předškolní vzdělávání a vzdělávání v mladším školním věku hraje význačný vliv na utváření nové osobnosti a pozitivně přispívá k vývoji dítěte. Během tohoto období si dítě utváří první sociální vazby mimo domov, poznávají svou emociální stránku osobnosti. Právě potřeba a důležitost vzdělávání v tomto období věku byla zkoumána ve výzkumu vedeným Mohantym (1994). Výzkum potvrdil, že vzdělávání v mladším

školním věku formuje potřeby malých dětí. Mezi hlavní důvody, proč je předškolní vzdělávání a vzdělávání v mladším školním věku důležité patří (Singh, 2007):

- a) Příprava na formální vzdělávání
- b) Existence instituce, která se v případě nutnosti stará i o děti rodin, které jsou v hmotné či sociální nouzi
- c) Mozek je v tuto chvíli nejvíce připraven na vstřebávání informací
- d) Inicjuje u dětí příležitost objevovat, experimentovat a zkoušet
- e) Důležitost ze sociologického, psychologického a zdravotního pohledu

V tomto věku dítěte se vzdělávání nejvíce odehrává v přítomnosti rodiny a bližních. Proto vzdělávání v institucích nabírá dalšího rozměru, pokud vzdělávání v rodině selhává. Pokud rodinné zázemí nedokáže vytvořit dostatečné podmínky pro rozvoj a vývoj dítěte, pak nastupuje vzdělávací instituce, která má za úkol se snažit o spravedlivý, rovnocenný, na stejných podmínkách založený vzdělávací proces a poskytnout tak všem stejné příležitosti. I tak je rodinné prostředí velmi směrodatné v budoucím vzdělávacím procesu jedince (Zembať, Kuday, 2010).

1.1.1 Koncepty a teorie vzdělávání

Z nepřeberného množství teoretických pedagogických rámců se lze v rámci bakalářské práce věnovat jen těm nejdůležitějším, které budou podstatné pro výuku a vzdělávání v lesním táboře. Je jasné, že teorie a koncepty musí být vybrány vzhledem k použitelnosti v praktické rovině. Tedy, pokud zde nejsou uvedeny některé další teorie, neznamená, že se k nim forma vzdělávání v lesním táboře bude stavět negativně. Cílem vzdělávání v lesním táboře bude vzít si to nejlepší, nejvhodnější a nejbližší z různých teoretických forem vzdělávání níže zmíněných, i dalších, na které zde nebyl prostor. V průběhu vzdělávání bude neustále potřeba objektivního pohledu na poli pedagogiky a neustávajícího zájmu o vhodné pedagogické koncepty. Pedagogické teorie jsou totiž základem pro přehledné fungování lesního tábora, jeho zaměření a celým srdcem celého projektu.

Organizace vzdělávání, vybrané aktivity, samotný proces vzdělávání či vzdělávací obsah – vše bude potřeba zasadit do teoretického rámce. Na úvod začneme popisem teorie her, dle mého názoru hlavní budoucí využívané teorie v lesním táboře či soustředění, dále hlavními teoriemi pedagogiky a dalšími odnožemi. Nastíníme zde pouze základ přístupu a vyzdvihneme jeho hlavní myšlenky.

Teorie lidské hry

Vzdělávání skrze hru, kreslení, vzdělání spojené s příběhem hraje v mladším věku velmi důležitou roli. J. A. Komenský již v dřívějších dobách napsal učebnici Škola hrou a formuloval také zásady vzdělávání prostřednictvím hraní. Děti skrze tento typ vzdělávání reflektují vlastní názory a samotný svět kolem nich. Piaget vidí výhody vzdělávání prostřednictvím her ve schopnosti připodobnit pravidla her konkrétním případům v sociální oblasti (Cole and Cole, 1993).

Prostřednictvím hry děti vyjadřují jejich vlastní pocity, potřeby, formují, utvářejí si realitu, postoje vzhledem ke světu, který je obklopuje. Hry, příběhy nebo pohádky jim pomáhají rozlišit mezi pozitivním a negativním. Děti mohou jednoduše porozumět celému příběhu, myšlence a vstřebat tak morální poselství (Langmeier a Matějček, 1974). Vágnerová (2005: 125) zmiňuje, že rozvoj a vývoj dětí můžeme sledovat i prostřednictvím kreslení. *„Kreslení je neverbální symbolická funkce. Děti demonstrují tendenci k zobrazování reality tak, jak jí rozumějí.“*

Hra také nese neverbální symbolickou funkci. Je to jiný prostředkem k vyjádření vlastního vnímání světa a svých postojů. Tematická hra nabízí možnost učení se budoucích sociálních rolí nebo poznávání vhodných řešení jednotlivých situací. *„Děti si tak vyzkoušejí různé role, i ty negativní. Učí se vnímat a rozlišovat mezi negativním a pozitivním“* (Langmeier a Matějček, 1974:34). Důležitá je funkce příběhu či pohádky v rámci identifikace s nějakým charakterem a skrze identifikaci se děti následně učí řešit problémy nebo jednat s jinými lidmi.

Environmentální vzdělávání (Environmental education)

Počátky environmentálního vzdělávání se datují ke konci 19. století (Brice, 1973). Pod tímto pojmem si lze představit vzdělávání, které je zaměřeno na veřejné povědomí a znalosti o environmentálních tématech. V prostředí lesních mateřských školek, lesních táborů a soustředění budou děti vzdělávány tak, aby si uvědomovaly zodpovědnost za své chování vůči vnějšímu prostředí. Environmentální vzdělávání učí jedince kriticky zhodnotit situaci, podporuje vlastní schopnost řešit problém a správně se v situaci rozhodnout (Potter, 2010). Environmentální vzdělávání tak přispívá k zodpovědnosti za vlastní chování a jednání.

Zkušenostní vzdělávání

Zážitkové a zkušenostní vzdělávání také patřilo do oboru, kterým se zabývali např. J.A. Komenský a J. Dewey. Dle Kolba (1984:34, vl. překlad) je zážitkové vzdělávání definováno jako „*proces, kdy jsou znalosti vytvořeny skrze transformaci zkušenosti*“. Prostředí tábora či soustředění má vyvolávat otázky Co se stalo? Jak a proč? Zážitkové vzdělávání podporuje nezávislost dětí, kultivuje vyrovnanost osoby, vytváří zdravé sebevědomí a napomáhá celoživotnímu vzdělávání. Tento směr se uplatňuje také v cizině, například ve Švédsku, kde se nazývá Friluftsliv.

Vzdělávání v přírodě (Outdoor education)

Hlavním cílem výchovy, vzdělávání v přírodě je zprostředkování zkušeností, které budou pomáhat porozumět spojení mezi životem lidí a procesy přírody uvnitř lidských životů (Ministry of Education, 2010). Jednoduše řečeno – vzdělávání se prostřednictvím přírody kolem nás. Autentické zážitky z přírody nám snadněji umožní prožít si lépe zapamatovat a ponaučit se z předešlých chyb. Tábory a soustředění proto budou poskytovat aktivity, které budou po většinu času probíhat v přírodě a v přirozeném prostředí.

Waldorfská pedagogika

Nejpodstatnějším znakem waldorfské pedagogiky je volnost, svoboda. Ta se projevuje například ve výběru vzdělávacího tématu. Děti proto budou mít jistou volnost ve volbě vzdělávacích předmětů na soustředěních a táborech. Děti budou podporovány k tomu, aby využily svou fantazii. Ke každému dítěti se v tomto případě musí přistupovat individuálně. Pedagogika dle Steinera (představitel waldorfské pedagogiky) by totiž neměla být systém pravidel a nutností, ale naopak by měla podněcovat k probuzení toho nejlepšího, co je v nás (Damovska, 2005). Samotný pobyt v přírodě pak poskytuje podmínky pro spontánní otázky, které se vztahují k tomu, co přímo prožíváme. Dle Steinera lze život člověka připodobnit k rostlině. Rostlina nepřispívá v životě jen svou nynější přítomností, ale je v ní obsažena budoucnost. Nejenže jí vyrašší listy, ale bude kvést a přinese plody. Abychom ale mohli předpovídat budoucnost, je důležité znát minulost rostliny (člověka). (Steiner, 1996).

Skrze využívání fantazie, příběhu, divadelních scének, písniček a básniček v přirozeném přírodním prostředí dohromady se zážitkem si děti více zapamatují. Témata přitom budou vybírat samy děti. Pokud děti samy projeví zájem, teprve pak

nastává ten správný čas pro pedagoga, aby dětem pomohl porozumět, poznat, zažít, prožít a vzdělávat se v tom, co je zajímavá. Témata proto budou vybírána dle aktuální nálady, počasí či příhody.

Pedagogika dle Montessori

Montessori pedagogika staví na inspiraci pedagoga a dítěte. Pedagog je ten, který má dítěti zprostředkovat, ukázat svět kolem dítěte, je jejich průvodcem v objevování nového a tím kdo je podporuje v jejich vybraných aktivitách. Pedagog se ptá proč?, pomáhá vzbudit zájem, a zároveň nechává prostor pro odpovědi samotných dětí. Jedinou dětskou potřebou pak je připravené prostředí, čas na přemýšlení nebo na tvoření vlastních projektů. (Schmidt, Schmidt, 2009).

1.1.2 Vzdělávání v lesním táboře, soustředění

Hlavní myšlenkou pobytu v lesním táboře je strávení co nejvíce času v přírodním prostředí. To totiž poskytuje inspiraci a příležitost k podpoření rozvoje sebejistoty a bezpečí v přírodě. Cílem je totiž nejenom zprostředkovat faktické informace, ale posílit vztah mezi člověkem a přírodou a naučit děti pravidelnému pobytu v přírodě, který poskytuje pozitivní přínos pro jejich fyzické i psychické zdraví. (Charles, 2010).

Idea vzdělávání tak vychází z konstruktivistického přístupu, kdy se předně zajímáme o ty „procesy, které umožňují dětem vytvářet vlastní znalosti“ (Athey, 1990: 30). Příroda dětem poskytuje první vlastní zažitě zkušenosti. O pozitivním působení trávení času v přírodě na lidský organismus již existuje nespočet publikací. Níže jsou shromážděny základní, nejdůležitější data.

1.2 Výzkum odcizení dětí přírodě

Již v roce 1989 američtí environmentální psychologové poukázali na provázanost mezi stráveným časem v přírodě a schopnosti organismu regenerovat unavenou pozornost (Kaplan, Kaplan, 1989). Nicméně příroda předchází mnoha dalším onemocněním organismu.

Doktor Szczepanski ze švédské univerzity založil centrum pro děti, kdy veškeré aktivity probíhají venku, za jakéhokoli počasí. O několik let později tento projekt

poukázal na skutečnost, že děti, které navštěvovaly centrum, vykazovaly nižší nemocnost a jejich motorické schopnosti byly mnohem vyvinutější v porovnání s jejich vrstevníky. Jejich hry obsahovaly rozmanitější témata, byly plné fantazie, empatie nebo sociálních schopností. Navíc se potvrdil již environmentálními psychology vznesený objev, kdy se děti v přírodě dokázaly lépe soustředit. (Dahlgren, Szczepanski, 2007).

Hra a způsob trávení volného času nyní dostaly jiný rozměr než v minulosti. Jsou více zaměřené individuálně a často ve spojení člověka s technikou. Snížená schopnost komunikovat a spolupracovat ve skupině nebo s jednotlivcem je mezi lidmi čitelná. Skrze společné úkoly si děti budou v táboře procvičovat lepší komunikaci, kooperaci a získávat schopnosti, které jim v budoucnu pomohou s řešením problémů. Výzkum McCarneyho (1994) popsal, že děti, které trávily více času v přírodě, měly větší schopnost se koncentrovat, poslouchat a věnovat čas vyprávěnému.

Pokud se zaměříme na psychický vývoj dětí, ve Spojených státech se nyní mluví o 8 milionech dětí, kterým byl diagnostikován syndrom zvýšené hyperaktivity (ADHD). Pokud děti budou trávit čas v přírodě, přírodní prostředí jim pomůže s léčením a k lepším výsledkům i bez prášků. (Tucker, 2006). Na Univerzitě v Illinois výzkum sledoval „*pokles symptomů ADHD u pětiletých dětí, v případech, kdy se nacházely v přírodě*“ (Kuo & Taylor, 2004 citováno v Louv, 2009: 26). Proto tedy doopravdy můžeme říci – příroda uzdravuje.

Pokud se budeme nacházet v přírodním prostředí, sníží se nám hladina stresových hormonů, zlepší se nám schopnost se koncentrovat a staneme se klidnějšími a zdravějšími. To samé platí jak pro děti tak pro dospělé. Mozek je v tu chvíli zásoben větším množstvím kyslíku, a proto pobyt v přírodě podporuje vzdělávací proces a kapacitu mozku. „*Venku se činnost mozku stimuluje vnějšími podněty – zvukem, světlem, tvary a barvami, kterých je v přírodě nekonečné množství. Nejdůležitějším obdobím, kdy mozek vstřebává tyto informace, je věk od tří do šesti let, kdy je tok energie v lidském mozku největší.*“ (Robertson, 2008: 12).

Pokud se zaměříme na fyzický prospěch pobytu v přírodě, výzkumy opět potvrzují, že děti, které tráví více času v přírodním prostředí, mají více osvojenou jemnou a hrubou motoriku. Velký vliv na děti nerovnosti přírody a v přirozeném prostředí ve srovnání s hladkým povrchem uměle vytvořených hřišť. (Robertson, 2008). Typ a kvalita vnějšího prostředí také působí na fyzický rozvoj dětí, jak potvrdil výzkum od Ozdemira a Yilmaze (2008), kdy velikost školního hřiště má přímou souvislost se

BMI studenty. „*Studenti, kteří sportují na větším školním hřišti, vykazují nižší BMI a naopak*“ (Charles, 2010: 8).

Ve shrnutí, ze stráveného času v přírodě profituje nejenom naše fyzické, ale i psychické zdraví. Výzkum Hartiga (2003: 12) prokázal, že se „*lidem, kteří začali trávit více času v přírodě, snížil krevní tlak*“ a pokud ten samý čas strávili v přeplněném městě, tlak se opět navýšil.

Zároveň se děti naučí v přírodě rozeznávat riskantní situace od situací bezpečných. Poznají své limity a budou znát své hranice, které mohou neustále rozšiřovat. Hranice jsou ale nastaveny pedagogem, a tak bude jen a jen na něm, do jak moc riskantních situací se s ním děti dostanou a jak moc bezpečně se budou cítit. Nicméně právě situace, které jsou pro děti výzvou, nadále tvoří jejich rozhodovací dovednosti a soudnost.

Příležitost strávit týden, dva týdny v přírodě obsahuje pozitivní vliv na důležitou část lidského života – zdraví. Z výzkumů lze jasně potvrdit, že outdoorové aktivity a přírodní, přirozené prostředí mají vliv na lidskou spokojenost a napomáhají zlepšit kvalitu života.

1.3 Vývoj dítěte a základní lidské potřeby

Jelikož průběh tábora a soustředění bude zaměřen na děti, jejich vzdělávání, je potřeba zde vyzdvihnout i základní znalosti o vývoji dítěte, jeho schopnostech a dovednostech v určitém věku. Vývoj lidské bytosti lze rozdělit do dvou složek – fyzické a psychické. Psychologové navíc zjednodušují celý vývoj rozdělením do několika časových period, přičemž hranice mezi jednotlivými periodami neexistují, ale vývoj je průběžný. Stěžejním faktorem při vývoji je pro jedince nastavení společnosti. Rodina a školní systém jedince jako první socializují. Níže je popsán pouze věk dětí, které budou navštěvovat tábory a soustředění – děti předškolního věku (s rodiči) a děti mladšího školního věku.

Do skupiny dětí předškolního věku počítáme děti od 3 do 6-7 let věku. Toto období je charakterizováno tím, že si dítě hledá vlastní pojetí světa a socializuje se. Mladší školní věk je vymezen obdobím 6 – 7 let věku do 11 – 12 let, kdy se dítě snaží pochopit, co a jak ve světě funguje, přebírá informace od učitelů, rodičů, vychovatelů a teprve až ke konci období začíná sám reálně hodnotit získané informace a pracuje s nimi. (Langmeier, Krejčířová, 2006).

V následujících kapitolách bude nejprve pojednáno o charakteristikách předškolního a následně mladšího školního věku v souvislosti se sociálním, kognitivním a fyzickým vývojem. Bude popsán vývoj paměti a základní lidské potřeby.

1.3.1 Sociální vývoj

Sociální vývoj znamená začleňování jedince do společnosti, vnímání sebe ve společnosti a ostatních. Rodina stále zůstává hlavním bodem. Děti se učí prostřednictvím sociálních rolí, získávají tak hodnoty a znalosti. (Sroufe, 2005). V tomto období je pro děti důležitá hra, čtení, dramatické vyjádření, skrze které se dítě socializuje.

K rodičům se v dalším dětském období přidávají jako autority učitelé, vychovatelé, vrstevníci či trenéři. Hru nyní nahrazuje sociální soutěžení. Významnými body dítěte se stávají rodina, škola, vrstevnická skupina. (Vágnerová, 2005).

1.3.2 Kognitivní vývoj

Existuje mnoho teorií, které popisují kognitivní vývoj člověka. Úkolem tohoto odstavce je vysvětlit, co znamená kognitivní vývoj a jaká je jeho hlavní úloha.

V období předškolního věku je typické intuitivní myšlení a bezděčné vnímání, tudíž nahodilé. Piaget, který se hlavně věnoval poznání kognitivního vývoje dětí, jej charakterizoval jako rozdíl mezi nahodilostí a relitou. Vnímání dětí je spojeno s tím, co vidí. Jedním z příkladů je tyč ponořená do vody – vypadá jako ohnutá. Děti předškolního věku tedy věří tomu, že tyč změnila svůj tvar. (Cole, Cole 1993).

Vnímání již přestává být náhodné, ale začíná být organizovaným procesem. Dítě se orientuje v prostoru, čase, využívá analýzy, následně syntézy a dokáže získané informace v budoucnu opět použít. (Vágnerová, 2005).

1.3.3 Fyzický vývoj

Pravidelný pobyt v přírodě má nepochybně pozitivní efekty na zdraví dětí. Styl života, který nyní převažuje ve většině společnosti – děti se rády dívají na televizi, hrají počítačové hry, sedavá zaměstnání před počítačem – má negativní vliv na zdraví lidstva.

Výsledkem je rostoucí míra obezity, vzrůstá počet civilizačních onemocnění. Prostředí tábora a soustředění bude nabízet vyučování venku, veškeré aktivity budou probíhat v přírodním prostředí na čerstvém vzduchu a za pohybu. Navíc fyzická stránka je často propojená se sociální, a tak prostřednictvím hry se nabízí prostor i pro sociální interakci. (Pica, 2003).

1.3.4 Vývoj paměti

V období do 6 let existují dva druhy rozvoje paměti: explicitní sémantická a explicitní epizodická. Explicitní sémantická paměť se vyvíjí v těchto oblastech (Siegler, 2003):

- a) Vzrůstá kapacita paměti a rychlost zpracování informace s věkem
- b) Rozvoj paměťových strategií – více si zapamätujeme u určitého druhu činnosti
- c) Rozvoj metapaměti – znalosti o fungování naší paměti a vlastních paměťových schopnostech

Explicitní epizodická paměť zpracovává a ukládá informace. První osobní vzpomínky se vytvoří ve 4 letech, ale do 6 let jsou vzpomínky neutříděné a nepřesné. (Siegler, 2003).

Velmi intenzivně se začínají rozvíjet paměťové funkce, zvyšuje se kapacita a rychlost paměti a zpracování a zapamatování informací v období mladšího školního věku. Začíná se rozvíjet i selekce, která potlačuje neužitečné informace a naopak usnadňuje zapamatování těch důležitých. Děti už dokáží rozpoznat, že někdo si dokáže zapamatovat více než jiný a začínají být kritičtí. (Vágnerová, 2005).

1.3.5 Základní lidské potřeby

Proto, aby vzdělávání bylo efektivní, musí být zajištěny základní potřeby člověka, bezpečí, možnost koncentrace nebo i dobrá nálada. Existuje několik modelů potřeb člověka. Níže je prezentován ten, který bude pro zajištění vzdělávání na táboře či soustředění stěžejní a naplňován. Základní model lidských potřeb představuje Maslowova hierarchie potřeb. Ta může být použita na jakéhokoli člověka bez rozdílu věku. Uspokojení potřeb je navzájem podmíněno (viz obrázek č. 1). Pokud nebudou uspokojeny potřeby z nižších vrstev, nemůže dojít k uspokojení potřeb, které si stojí

v žebříčku výše. Tedy například potřeba seberealizace nebude možná, pokud nebudou zabezpečeny níže zmíněné.

Obrázek č. 1 – Maslowova hierarchie potřeb (Zdroj: Wikipedie, 2012).

V případě dětí je frustrace z nedostatku potřeb na nižším stádiu větší, v porovnání se staršími jedinci. Proto, aby výsledný proces vzdělávání byl co nejuspěšnější, musí být zajištěny podmínky, které zajistí spokojenost dětí v každém případě lidských potřeb. Poté teprv můžeme očekávat, že dojde k naplnění poslední potřeby – seberealizace. (Havlíková, Vencálková, 2008).

Druhý model potřeb se specializuje přímo na děti předškolního a mladšího školního věku (Langmeier a Matějček, 1974 citováno v Havlíková, Vencálková, 2008: 29):

- a) Potřeba kvantity, kvality a různorodosti vnějších stimulů,
- b) Potřeba trvalosti, vzorů, stimulů, které vytvářejí zkušenosti, znalosti,
- c) Potřeba základní sociálních a emotivních vztahů,
- d) Potřeba identity,
- e) Potřeba perspektivy.

Potřeba lásky, která je zde načrtnuta, je pro malé děti velmi důležitá. Ani jedna potřeba zde nemůže být nahrazena, natož láska. Pokud dětem nebude dostatečně projevována, způsobuje deformace v jejich vývoji. (Havlíková, Vencálková, 2008).

1.4 Vzdělávání v legislativní rovině

Česká republika je členem Evropské unie, a proto je zavázána k dodržování zákonů, doporučení a vyhlášek, které se váží i k evropskému vzdělávacímu systému. Nejvíce diskutovaným tématem byla v posledních letech otázka rovnosti a účinnosti

v rámci evropského vzdělávání. Otázka rovných příležitostí ve vzdělávání se prolíná jak předškolním, tak základním, středním i vysokoškolským systémem. Podle konceptu sociální rovnosti, životní příležitosti, zdroje a předpoklady lidí souvisí s rozdělením do sociálních skupin (Krebs, 2007).

1.4.1 Vzdělávání – normy a pravidla

Každý stát Evropské unie tvoří vlastní vzdělávací politiku, ale zároveň musí sledovat společné cíle a podílet se na výměně úspěšných metod. Evropská unie se výrazně zapojuje, podporuje a financuje řadu vzdělávacích programů (studijní pobyty v zahraničí, celoživotní vzdělávání, rekvalifikační programy). Prostřednictvím těchto aktivit Evropská unie poskytuje možnost rozvíjet osobní i profesní potenciál jedinců.

Legislativní činnosti a tvorbu politik v předškolním vzdělávání na evropské úrovni zajišťuje Evropská komise. Dosud se politiky zaměřovaly více na rozšiřování péče o děti, s cílem zařazení co největšího počtu rodičů, hlavně matek, do pracovního procesu. Nyní se zde projevuje snaha o zaměření se na potřeby a péči o dítě předškolního věku (do 5 či 6 let) a o zajištění včasného kvalitního vzdělávání. Studiemi bylo ověřeno, že investice do předškolního vzdělávání pomáhají znevýhodněným dětem zlepšovat sociální integraci a snížit riziko předčasného ukončení školní docházky (Evropská komise, 2011).

Proces vzdělávání v rámci Evropské unie zajišťuje několik organizací: Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA), evropská informační síť týkající se vzdělávacích systémů a politik v Evropě (EURIDICE), Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (CEDEFOP), a další. Níže jsou použity informace z vyjádření Evropské komise, která prezentuje hlavní cíle a koncepty vzdělávání v Evropské unii. Hlavním cílem, v poskytování vzdělávání a péče dětem mladšího školního věku, členských států by dle Evropské komise (2011) měla být kvalita, efektivní školní vzdělávací programy, odborní, kompetentní zaměstnanci a v neposlední řadě značná podpora ze strany státu. Zpráva z Evropské komise se také věnuje vhodné vyrovnanosti vzdělávacího programu, kognitivním a nekognitivním prvkům (motivace, schopnost vytrvat, interakce) vzhledem k sociální stránce vzdělávání.

2 Cíle a úkoly práce

Tato bakalářská práce je poslední částí projektu realizace konkrétní lesní mateřské školy. Navazuje na Studii proveditelnosti lesní mateřské školy (Ratajová, 2012), která měla za úkol posoudit realizační hlediska, která mohou ovlivnit zřízení a provoz LMŠ a odhalit tak budoucí problémy, s kterými se škola může potýkat. Jedním z výstupů bylo zjištění, že projekt LMŠ je proveditelný, nicméně bude vyžadovat velký osobní zájem zřizovatele, přičemž finanční zisk bude mizivý. Z provedených rozhovorů bylo zřejmé, že právě letní měsíce (červenec, srpen) a zimní měsíce jsou pro školku velmi rizikové z důvodu snížení příjmů.

Hlavním cílem bakalářské práce je z těchto důvodů posouzení, zda bude možné v místě lesní mateřské školy realizovat doprovodné programy, tábory, soustředění, které by zajistily jisté finanční zisky pro školu a hlavně stabilní prostředí. **Dalším cílem** je zjistit zájem rodičů a dětí o podobné programy v místě realizace lesní mateřské školy.

Vedlejší cíle práce jsou:

- Charakteristika vzdělávání v předškolní a mladším školním věku
- Souhrn informací o výzkumu odcizení dětí přírodě
- Charakteristika vývoje dítěte
- Charakteristika základních potřeb člověka
- Analýza poptávky po doplňkových programech, táborech, soustředění
- Analýza finančního plánu
- Analýza rizik programu
- Navržení projektu

Předchozí zjištěné znalosti umožňily formulovat **pracovní hypotézy**:

- Tábory, soustředění nebo doplňkové programy budou finančním přínosem konkrétní LMŠ
- Tábory, soustředění nebo doplňkové programy budou proveditelné

Bakalářská práce se také opírá o **výzkumnou otázku**, která vychází ze stanoveného cíle:

- Jaký je zájem rodičů o letní tábory, soustředění či jiné doplňkové programy?

3 Metodika práce

Bakalářská práce poskytuje informace, které jsou založené jak na kvantitativním, tak na kvalitativním výzkumu a využívá tak smíšeného metodologického přístupu, který eliminuje nedostatky jednotlivých typů výzkumu.

Kvalitativní výzkum – polostrukturované rozhovory – byl vybrán z důvodu potřeby konkrétních případů školek. Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření – byl zaměřen na sběr dat týkajících se poptávky po letních táborech, soustředění pro děti a rodiče.

3.1 Studie proveditelnosti

Studie proveditelnosti – technicko – ekonomická studie, je „*dokument který souhrnně a ze všech realizačně významných hledisek popisuje investiční záměr. Jeho účelem je zhodnotit všechny realizační alternativy a posoudit realizovatelnost daného investičního projektu, jakož i poskytnout veškeré podklady pro samotné investiční rozhodnutí*“ (Sieber, 2004: 6). Studie proveditelnosti v tomto případě povede hlavní nit bakalářské práce, tak aby byly zanalyzovány hlavní problematické části projektu a bylo možné posoudit jeho proveditelnost.

Studie pomůže ověřit hypotézy a splnit cíl práce. Samotná studie proveditelnosti je tematicky členěná do několika kapitol, které řeší určitou problematiku¹. V analytické části jsou vybrány nejvíce relevantní kapitoly, které se bezprostředně týkají tématu práce. Proto například bude vynechána kapitola Technické a technologické řešení projektu či Řízení pracovního kapitálu a další.

3.2 Dotazníkové šetření

Cílem kvantitativního šetření byla analýza poptávky po letních táborech, jarních soustředěních, či doplňkových programech v přírodním prostředí spojených se vzděláváním ve městě Strakonice. Dotazníkové šetření mělo za úkol zjistit o jaký typ táborů, soustředění mají rodiče zájem, jaké jsou finanční možnosti rodiny a do jaké míry využívají podobných programů, či zda by měli zájem se lesního tábora, soustředění zúčastnit spolu s dětmi.

¹ Doporučená osnova studie proveditelnosti viz Příloha č. 1.

Před samotným vypracováním dotazníku² byly vytvořeny hypotézy, které měl výzkum následně vyvrátit či potvrdit:

- Rodiče dítěte předškolního věku by uvítali možnost jet s dítětem na tábor, soustředění.
- Pro rodiče je tábor finanční zátěží, a tak částka 2.000,- je pro ně neúnosná.
- Rodiče, kterým chybí pestřejší nabídka letních táborů, soustředění, ocení možnost výuky anglického jazyka s rodilým mluvčím.

Dotazníkové šetření bylo provedeno v září, říjnu 2012. Samotnému výzkumu předcházela pilotní výzkum, který zahrnoval otestování dotazníku s pěti respondenty, kteří pomohli odstranit chyby dotazníku. Cílovou skupinu pro tento výzkum tvořili rodiče dětí ve věku 5-6 let na mateřských školách a rodiče dětí mladšího školního věku, 7-10 let na základních školách. Celkem bylo rozdáno 100 dotazníků, 50 na mateřské školy a 50 na základní školy.

Aby byla zaručena reprezentativita vzorku, byly základní i mateřské školy vylosovány ze všech provozujících školek a škol ve Strakoniciích. Celkem byly osloveny 4 mateřské školy a 4 základní školy. Každé škole, školce se předalo 12 dotazníků. Výběr rodičů byl ponechán na pedagogích, s tím, aby se dodržela podmínka věku dětí.

Na mateřských školách i základních školách byly dotazníky předány pedagogům a ti se postarali o další distribuci a náležitou návratnost dotazníků. Návratnost dotazníků je pro výzkum důležitá, zajišťuje jeho spolehlivost. V našem případě činila 70 %, což je pro validitu výzkumu dostatečné. (Mangione, 1995).

Sebraná data byla zjednodušena a zakódovaná do kategorií dle proměnných. Pokud se jednalo o otevřené otázky, odpovědi byly také zařazeny do kategorií. Analýza dat byla provedena prostřednictvím programu SPSS.

3.3 Polostrukturované rozhovory

Kvantitativní výzkum je doplněn o kvalitativní v podobě polostrukturovaných rozhovorů³. Pomocí rozhovorů jsme dostali bohaté informace, v průběhu rozhovorů tazající mohl reagovat na danou situaci a případně pokládat další doplňující otázky či se zeptat na detailnější vysvětlení konkrétního případu. (Hendl, 2005).

² Celý dotazník lze nalézt v Příloze č. 2.

³ Otázky kladené v rámci polostrukturovaného rozhovoru viz Příloha č. 3.

Rozhovory byly provedeny v prostředí respondentů, tudíž se cítili bezpečně ve svém prostředí, byl zde prostor pro formulování vlastních zkušeností, sdílení dalších informací. Polostrukturovaný rozhovor byl vybrán záměrně s cílem získat potřebná data plus doplnit výzkum o nová zjištění.

Cílovými respondenty byli provozovatelé táborů, soustředění a trenéři. Celkem bylo provedeno 5 rozhovorů. Po dotázání k povolení nahrávání rozhovoru, byly 3 zaznamenány na nahrávací zařízení a následně přepsány pro jednodušší analýzu rozhovorů. V rámci zajištění anonymity byla pozměněná jména. Respondenti byli vybráni dle provozování své činnosti v rámci města Strakonice a to metodou snowball. Jednalo se o učitelku na druhém stupni základní školy, trenéra basketbalu, trenérku gymnastiky, ženu na mateřské dovolené a učitele na střední škole. Průměrná délka rozhovoru trvala 30 minut.

Získané informace byly dále upraveny použitím kvalitativní obsahové analýzy. Byly vytvořeny kategorie a informace byly identifikovány na základě témat a klasifikačního kódování. (Hendl, 2005).

3.4 Analýza textů

Bakalářská práce, převážně její teoretická část, je zpracována z poznatků odborných knih a článků ze zahraničí a domova, z již provedených výzkumů, například na téma odcizení dětí přírodě.

4 Analytická část

V této části práce jsou publikovány výsledky z kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Práce sleduje doporučenou osnovu studie proveditelnosti, je proto lehké se v ní orientovat, jelikož je postavena na představení projektu, zjištění pozice na trhu, zájmu potenciačních zákazníků, z toho dále vychází model propagace projektu, na jaké zákazníky bude zaměřen, kde bude publikován. Studie obsahuje i finanční analýzu projektu, výkaz zisků a ztrát a identifikaci rizik spojených s provozem letního tábora či soustředění na jaře.

4.1 Popis myšlenky projektu

Úkolem této kapitoly je podrobně popsat projekt, na jakých myšlenkách a cílech stojí. Jak už bylo psáno výše, smysl letního tábora nebo jarního soustředění, či dalších akcí je propojen se stabilním fungováním LMŠ ve Strakonících. Start provozu LMŠ prozatím nemá stanovený přesný datum, nicméně se s jejím otevřením do budoucna počítá. Proto, aby celý projekt měl smysl, je potřeba propojit jej s dalšími aktivitami a zvýšit tak jeho úspěšnost, právě pomocí doplňkových aktivit.

4.1.1 Charakteristika letního tábora, jarního soustředění se zaměřením na anglický jazyk

Letní tábor je specifický konáním na místě ve volné přírodě, zaměřený na děti předškolního věku s rodiči či děti mladšího školního věku. Mezi jeho hlavní cíle patří – zajištění stability LMŠ v průběhu léta, seznámení dětí s pobytem, pohybem ve volné přírodě, přiblížení prostředí LMŠ, procvičení anglického jazyka přirozeným způsobem prostřednictvím instruktorů ze zahraničí (Rakousko).

Doprovod rodičů dětí předškolního věku je také důležitý – zajišťuje bezpečí dětí v LMŠ, objevují společně s rodiči, rodiče mají také příležitost procvičení cizího jazyka (německého i anglického), poznají blíže prostředí LMŠ, mohou se stát budoucími klienty, zapojit se do provozu LMŠ.

4.1.2 Provoz letního tábora a jarního soustředění

Délka tábora bude v červenci 14 dní, v srpnu 10 dní pro děti mladšího školního věku. Pro děti předškolního věku nebude pevně stanovený počet dní, mohou tábor navštívit kdykoliv v jeho průběhu, nicméně v červenci doba pobytu v táboře musí být minimálně 5 dnů a v srpnu 3 dny.

Pokud se jedná o jarní soustředění – to bude nabízeno v období jarních prázdnin. Nabízeno bude opět jak předškolákům, tak dětem mladšího školního věku. Doba trvání je 7 dní, předškoláci mohou využít 4 dní různě poskládaných. Budou si moci volit z nabídky lyžařského kurzu nebo pobytu v přírodě, prostředí LMŠ. Lyžařský pobyt bude uskutečněn na Šumavě.

Jak v průběhu letního tábora, tak jarního soustředění bude poskytnuta možnost ubytování a stravy v areálu. Horní hranice dětí, které budou přijaty do programů, je v případě jarního soustředění v zázemí LMŠ a letního tábora 40 plus rodiče, pro lyžařský výlet také 30 plus rodiče.

Jako zázemí LMŠ slouží fotbalové kabiny ve vesnici Radošovice, kde je jedna místnost a sociální zařízení. To nejdůležitější – je zde zajištěn snadný přístup k přírodě, kdy lesy, louka jsou vzdáleny 100 m od zázemí. Navíc je zde snadný přístup pro motorová vozidla. Radošovice jsou umístěny 3 km od města Strakonice, které mají zhruba 22 000 obyvatel. Nicméně k výše zmiňovanému zázemí bude poblíž vybudován přístřešek, kde se bude odehrávat život LMŠ. Kabiny budou sloužit pro případ velmi nepříznivého počasí. Přístřešek – jurta – bude sloužit i jako místo pro přespání.

Program se bude odehrávat převážně v přírodě, jurta, případně kabiny budou sloužit jako zázemí. V rámci letního tábora budeme navštěvovat místní farmy, poznávat zdejší přírodu prostřednictvím outdoorových aktivit. Samotný program jak letního tábora tak soustředění je ponechán na instruktorech a pedagozích.

4.2 Analýza trhu a poptávky

Každý zakladatel určitého produktu či projektu musí před samotným provedením prozkoumat zájem o produkt v místě realizace. Tato kapitola čerpá informace z kvantitativního výzkumu – dotazníkového šetření – provedeného ve městě Strakonice. Výzkum se zaměřuje na to, zda je mezi rodiči zájem o letní tábory, případně o jaké by měli zájem v jejich okolí, jaká mají očekávání od táborů, na základě čeho

vybírají tábor pro své dítě nebo jaký finanční obnos jsou schopni investovat pro tábor dítěte.

4.2.1 Analýza potencionálních zákazníků letního tábora a jarního soustředění

První část dotazníkového šetření zkoumala situaci letních táborů a zájmů rodičů o letní tábory. Z výsledků lze vyčíst (viz tabulka č. 1), že zhruba 36 % rodičů dětí od 3 – 10 let využívá možnosti letních táborů pro své děti. Letní tábory více využívají rodiče dětí ze základní školy. Důvodů je proto několik – nízký věk dětí, a také hlavně nedostatečná nabídka letních táborů s rodiči ve městě Strakonice.

	MŠ	ZŠ	Součet	%
Ano	6	19	25	35,7
Ne	33	12	45	64,3
Celkem	39	31	70	100,0

Tábory byly dále rozděleny do druhů a rodiče vybírali, jaký typ tábora jejich dítě navštěvuje. Největší oblibu mezi dětmi (rodiči) si získávají tábory zaměřené vodácky, skautsky nebo sportovně (viz tabulka č. 2). Jazykové tábory mezi dětmi z mateřských školek nefigurují vůbec a mezi dětmi ze základní školy jen v minimálním případě. Z toho pro provoz letního tábora se zaměřením na anglický jazyk může vyplývat určité riziko. Nicméně je z tabulky vidět, že děti (rodiče) prosazují tábory, které jsou vedené v přírodě a děti se zde učí praktické věci a to můžeme naopak vnímat jako pozitivum.

	MŠ	ZŠ	Součet
Tábor u moře	1	1	2
Skautský	0	6	6
Vodácký	0	9	9
Sportovní	2	2	4
Jazykový	0	1	1
Ozdravný	3	0	3
Celkem	6	19	25

Dalším důležitým zjištěním bylo, zda tábory či soustředění děti navštěvují i v průběhu roku. Kolem 10 % rodičů posílá své děti i mimo letní sezónu na tábor či spíše soustředění (viz tabulka č. 3). Tyto akce se konají hlavně o školních prázdninách – podzimních či jarních, kdy rodiče často nemají hlídání, sami jsou v práci a tak dítě vyjíždí na podobné programy. Z tohoto důvodu se vyjížděky týkají hlavně sportovně zaměřených soustředění či táborů – například lyžařských (viz tabulka č. 4).

Tabulka č. 3: Tábory, soustředění v průběhu roku?				
	MŠ	ZŠ	Součet	%
Ano	0	7	7	10
Ne	39	24	63	90
Celkem	39	31	70	100,0

Z mateřských škol žádný rodič nevyužívá táborů či soustředění přes rok (viz tabulka č. 3). Opět důvodem bude nedostatečná psychická a fyzická příprava dítěte, omezená nabídka ve Strakonících (neexistuje zde jediný tábor, který by nabízel programy pro rodiče s předškolními dětmi). Navíc většinou rodiče mají ještě starší dítě, které se může pobytu v táboře také obávat a přítomnost rodiče se sourozencem může jeho pobyt usnadnit.

Tabulka č. 4: Druhy táborů v roce		
	MŠ	ZŠ
Sportovní	0	3
Jazykový	0	1
Lyžařský	0	3
Celkem	0	7

Když už dítě vyjede na tábor, či na soustředění, tak ve většině případů je to jen jednou do roka. Jen 19 % dětí z celkového počtu dětí, kteří navštěvují tábory a soustředění, jezdí 2x – 3x do roka (viz tabulka č. 5).

Tabulka č. 5: Počet táborů v roce?			
	MŠ	ZŠ	Součet
0x/rok	33	12	45
1x/rok	6	21	27
2x – 3x/rok	0	5	5
Více jak 4x/rok	0	0	0

Většina rodičů (42 %) si vybírá tábor pro své dítě podle doporučení přátel (viz tabulka č. 6). Proto bude velmi důležité dbát na vztah mezi školkou a rodiči, táborem a rodiči, jednoduše na dostatečnou komunikaci s rodiči. Plusem pro tábory a soustředění je i možné zúčastnění se rodičů jak na přípravě programů, tak na samotných akcích. Tábory budou otevřené nápadům rodičů. Dalších 20 % rodičů vybírá tábor pro své dítě prostřednictvím kroužku, který dítě v průběhu roku navštěvuje. Jedná se o takzvaná soustředění, kde se s větší intenzitou věnují svému zaměření. 16 % rodičů vybírá tábor, soustředění podle známých, kteří tábor, soustředění organizují. Může se jednat i o případ, kdy sám rodič se podílí na tvorbě programu tábora či je sám vedoucím. Posledním statisticky relevantním výsledkem je také zjištění, že 13 % rodičů vybírá tábor dle doporučení lékaře, jedná se tedy například o školy v přírodě, Mořské koníky (pobyty u moře realizované Všeobecnou zdravotní pojišťovnou), pobyty v lázních a další. Výsledkem je zjištění, že tábory, soustředění, jejich povědomí o nich se bude hlavně šířit prostřednictvím komunikace mezi rodiči.

Tabulka č. 6: Výběr tábora podle:				
	MŠ	ZŠ	Součet	%
Lékaře	4	0	4	12,9
Přátel	0	13	13	41,9
Místa bydliště	0	0	0	0
Kroužku	1	5	6	19,4
Zaměření tábora	0	2	2	6,5
Bezpečnosti v táboře	0	0	0	0
Známých, kteří organizují	1	4	5	16,1
Kamarádi dítěte	0	1	1	3,2
Jiné	0	0	0	0
Celkem	6	25	31	100

Z další otázky je možné rozpoznat, že rodiče ve Strakonících nejsou spokojeni s nabídkou táborů a soustředění (viz tabulka č. 7). Větší polovina 54 % sice je spokojena a spíše spokojena, nicméně celých zbylých 46 % s nabídkou je nespokojených či spíše nespokojených. Tímto se zde otevírá pro potenciál novinky na trhu – letního tábora s anglickým zaměřením či jarním soustředěním v lyžařském středisku či v přírodě.

Tabulka č. 7: Spokojenost s nabídkou				
	MŠ	ZŠ	Součet	%
Ano	8	7	15	23,8
Spíše ano	11	8	19	30,2
Spíše ne	8	12	20	31,7
Ne	6	3	9	14,3
Celkem	33	30	63	100

Rodičům v okolí Strakoníc schází tábory typu – jezdecký tábor, divadelní tábor, sportovní tábor či tábor se zaměřením na cizí jazyky. Otázkou je, zda náš nový tábor má skloubit veškeré tyto aktivity dohromady, či se specializovat na jednotlivé druhy. Určitým řešením je vytvoření několika skupin v táboře, přičemž každá se bude věnovat jisté aktivitě. Například jedna skupina s instruktorem bude každý den navštěvovat nedalekou farmu a jízdárnu, druhá skupina bude zaměřena na letní sporty, třetí skupina bude zaměřena na aktivity v přírodě se zaměřením na anglický jazyk. Rodiče si pak v rámci našeho tábora mohou zvolit, na co se přesně jeho dítě zaměří. Z analýzy vyplývá, že až přes 68 % rodičů by uvítalo pestřejší nabídku táborů (viz tabulka č. 8).

Tabulka č. 8: Pestřejší nabídka táborů				
	MŠ	ZŠ	Součet	%
Ano	22	25	47	68,1
Ne	16	6	22	31,9
Celkem	38	31	69	100

Zajímavou otázkou ale zůstává, zda by rodiče ve výsledku navštívili námi vybudovaný tábor, soustředění spolu s jejich dětmi, zda je tato nabídka zaujala. Překvapivé bylo zjištění, že téměř 25 % rodičům by se tento projekt líbil (viz tabulka č.

9). Nicméně možnosti jet s dítětem na tábor by využili především rodiče dětí předškolního věku. Pokud jde o děti mladšího školního věku je tato nabídka dále nevýznamná, rodiče se více snaží o samostatnost dítěte.

Tabulka č. 9: Navštívili by na náš tábor s dětmi?				
	MŠ	ZŠ	Součet	%
Ano	13	4	17	25,3
Ne	23	27	50	74,7
Celkem	36	31	67	100

Náš tábor či soustředění by pro rodiče byl hlavně přínosem tím způsobem, že by děti strávily co největší množství času venku, v přírodě, navázání nových kamarádství, socializace dítěte, naučení se novým věcem, v případě rodičů dětí ze základních škol, často zmiňovali jako velkou výhodu přirozené výuky anglického jazyka. Z výzkumu vyšlo najevo, že rodiče přikládají velký důraz na výuku jazyků.

Jako nevýhody tohoto typu tábora rodiče často zmiňovali nedostatečnou bezpečnost, hygienu, nedostatek komfortu pro děti. Z těchto odpovědí vyplývá, že tyto druhy táborů nebudou pro větší masu lidí, nýbrž se bude jednat o rodiny, které podporují pobyt dítěte v přírodě, podnikají sami výlety do přírody a navíc vidí ve strávení času v přírodě pozitivní přínos.

Stěžejní otázkou pro provoz tábora či soustředění ale bývá nakonec stejně finanční otázka. V tomto případě jsou rodiče realističtí a vědí, na kolik přijde tábor pro dítě. Kolem 33 % by do týdenního pobytu s výukou anglického jazyka s plnou penzí investovali maximálně 3 000 Kč. 30 % rodičů by zaplatilo do 2 000 Kč a 21 % do 1 000 Kč. Až 15 % rodičů by bylo ochotno poskytnout finanční částku kolem 3 000 Kč.

Cena jednoho dne pro 1 dítě bude činit 400 Kč. 7 denní tábor tak vyjde na 2 800 Kč na jedno dítě. V případě, že dítě na táboře bude mít dalšího sourozence, je zde sleva za další dítě 100 Kč.

V každém případě bude cena odlišná za dítě předškolního věku a dítě, které již navštěvuje základní školu, či zda dítě dochází do LMŠ či v prostředí tábora bude poprvé. Cena se dále bude odvíjet i od pomoci rodičů s organizací a přípravou tábora. Navíc jiné náklady budou plynout pro děti, které si vyberou jezdecký tábor či pro děti s aktivitami v přírodě. Tudíž výše zmíněná cena je orientační, průměrná a může se lišit

případ od případu. Podrobnější informace viz kapitola Finanční analýza, kde jsou rozpracovány náklady a výdaje tábora a různé modely.

Tabulka č. 10: Jakou finanční částku by investovali do letního tábora?				
	MŠ	ZŠ	Součet	%
do 1000 Kč	7	6	13	21,7
do 2000 Kč	11	7	18	30
do 3000 Kč	10	10	20	33,3
nad 3001 Kč	5	4	9	15
Celkem	33	27	60	100

4.3 Marketingová strategie

Úspěch, stabilita, funkčnost projektu je často odvozena od marketingové strategie. Marketingová strategie je zaměřena na určení místa projektu na trhu, vybrání cílové skupiny, pro kterou je projekt určen a nastavení produktu, ceny, distribuce a propagace (mix). (Srpková, Skopal a kol., 2011). Vypracování této kapitoly je postaveno na kvalitativním výzkumu – polostrukturovaných rozhovorech.

Z výsledků kvantitativního výzkumu jsme se dozvěděli, že rodiče často volí tábor dle doporučení přátel, a proto bude vztah a komunikace s veřejností opravdu stěžejním pilířem marketingového mixu. Nicméně tento fakt vychází i z provedených rozhovorů: „Rodiče dětí, které k nám přijíždějí třeba už druhým rokem, s sebou často přivedou další dítě na tábor. Ať už je to jejich mladší sourozenec, příbuzný nebo kamarád ze školy.“ (Milan, 2012).

Tabulka č. 11: Propagace a typy dětí		
	Propagace	Jaké děti do tábora dochází?
Jana	„Informujeme rodiče prostřednictvím internetu, letáku na školách, v domů dětí a mládeže.“	„Máme hodně smíšený tábor. Děti nemají stejné záliby, jedno je sportovnější, druhé baví více zpívání. Snažíme se aktivity obměňovat, aby si všechny přišly na své. Nebo v rámci

		<i>nějaké hry zadáme více úkolů a skupina pak vysílá členy, kteří jsou na zadaný úkol dobří.“</i>
Milan	<i>„Rodiče dopředu vědí o letním soustředění, jen se dopředu ptáme, abychom věděli počet dětí na táboře, a v případě nedostatečného počtu dětí využíváme místní tisk.“</i>	90% děti z kroužku <i>„Zbytek většinou jejich kamarádi. Na táboře je to chytí a v září se u nás zapíší na kroužku. I tak to funguje.“</i>
Věra	<i>„Děti se dopředu těší na tábor, pořádáme jej každý rok už přes deset let, takže propagace není třeba.“</i>	Z kroužku. Převažují dívky, jedná se o gymnastický tábor.
Hanka	<i>„Šírím propagaci hlavně mezi známými. Další maminka provozuje internetovou stránku, tak tam rodiče najdou vše potřebné. Minulý rok, když jsme začínali, jsem ještě uveřejnila článek ve strakonických novinách.“</i>	Děti známých, vlastní, těch, kteří tábor spolu s Hankou pořádají.
Martin	<i>„Na tábor jezdí děti přátel, z kroužku, máme dobré reference, nicméně to nestačí a každý rok se objeví nové děti. Rodiče nás vyhledají na základě reklamy v tisku, a letos doufáme i díky místní televizi. Loňský rok jsme s dětmi v rámci tábora vytvořili krátký spot, který bude letos poprvé běžet.“</i>	Z kroužku, <i>„děti, které jsou zvyklé na přírodu, a pak děti u kterých rodiče chtějí, aby se dostaly do kontaktu s přírodou.“</i>

Cílovými zákazníky budou pro letní tábory děti mladšího školního věku, které se budou chtít přiblížit přírodě, naučit se v ní „přežít“. Navíc jsou otevřeni komunikaci

v anglickém jazyce a chtějí se setkat s multikulturními přístupy, pohledy. To samé platí i pro rodiče dětí předškolního věku a samotné rodiče. Výhodou bude zájem o sportovní aktivity, jelikož pobyt v přírodě je rozhodně občas i fyzicky náročný.

Cíloví zákazníci pro jarní soustředění jsou stejní, navíc pokud se jedná o lyžařský zájezd, předpokládá se jistý zájem o sportovní aktivity. Samozřejmě předností pro nás budou rodiče, kteří mají blízko konceptu LMŠ, případně uvažují o zapojení se do jejích aktivit. Nespornou výhodou pro provoz letního tábora nebo jarního soustředění bude také spolupráce rodičů s letním táborem či s jarním soustředěním.

Marketingový mix obsahuje produkt, cenu, distribuci a propagaci. Produkt byl popsán výše v rámci kapitoly Provozu letního tábora a jarního soustředění, distribuce se našeho případu netýká, tudíž si zanalyzujeme cenu a propagaci.

Cena produktu byla již popsána v kapitole analýzy potencionálních zákazníků. Nicméně pro větší přehlednost slouží níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 12: Ceny táborů a soustředění		
	Letní tábor	Jarní soustředění
1 den	400 Kč	400 Kč
Celý turnus (7 dní)	2 800 Kč	2 800 Kč
Sleva na sourozence⁴	- 100 Kč	- 100 Kč
Sleva na dítě z LMŠ	- 100 Kč	- 100 Kč
Sleva za pomoc od rodičů	- 100 Kč	- 100 Kč
Příplatky za kurz speciální program⁵	300 Kč/den	300 Kč/den

Tabulka č. 13: Ceny konkurence	
Martin	4 500 Kč
Hanka	1 900 Kč
Věra	3 000 Kč

Propagace tábora se bude odehrávat již od zimního období. „*V měsíci lednu a únoru máme o tábor největší zájem, proběhne nejvíce objednávek*“ (Martin, 2012).

⁴ Pouze pokud je dítě přihlášeno na celý turnus.

⁵ Jedná se o program zajištěný třetí stranou například kurz jezdeckví, lyžařský zimní výcvik při jarním soustředění.

Nejen z tohoto důvodu musí být propagace včas připravena. Důležité bude zjištění, jak velký zájem o tábor bude a následně zorganizovat dostatečnou přípravu. V předstihu bude potřeba také sehnat instruktory ze zahraničí.

Hlavní směr komunikace bude prostřednictvím nástěnek na základních školách, v rámci dětských kroužků a v mateřských školách. Uskuteční se také den otevřených dveří, aby rodiče i děti mohli poznat příjemné prostředí tábora. Akce, které bude pořádat LMS, budou také propagovat letní tábory a jarní soustředění. Od lidí, kteří navštíví jakoukoliv akci, program, se vyberou emaily, aby se zajistil budoucí kontakt.

V rámci tištěného materiálu, prostoupí propagace také do místních tiskovin. Celkem obsadíme pět článků, každý se zaměří na jinou aktivitu nebo se na tábor bude dívat z jiného pohledu – jednou jako dítě, podruhé jako rodič, potřetí jako rodič s předškolním dítětem, počtvrté jako rodič pomocník a naposledy se vyjádří organizátor projektu.

Proto, aby mohly proběhnout tábory na míru, každému budoucímu účastníkovi budou vydány krátké dotazníky, v nichž se ptáme rodiče na potřeby a zájmy dítěte. Tyto odpovědi nám pomohou připravit program na míru dítěti a zároveň jednotlivé potřeby dětí zakomponovat do celého bloku tábora/soustředění.

4.4 Management projektu a řízení lidských zdrojů

V této kapitole se zaměříme na organizaci, plánování a řízení letního tábora a jarního soustředění. V rámci provedených rozhovorů byla položena otázka, na co si dát pozor při přípravě tábora a na co v samotném jeho průběhu. Tudíž prostřednictvím rozhovorů nyní můžeme sepsat základní kroky, které by měly být naplněny pro plynulý a stabilní provoz letního tábora. Jednotlivé kroky lze přenést i na příklad jarního soustředění, které se vymyká jen ročním obdobím, jinak organizací a řízením bude mít stejné podmínky a postupy.

Kroky pro zajištění plynulého a stabilního provozu letního tábora a jarního soustředění, dle doporučení respondentů (Martin, Milan, Hanka, Jana, Věra, 2012):

- Provést výzkum, zda bude mezi rodiči o letní tábor zájem – *„Je fakt, že zájem o tábory je neustále velký, děti chtějí trávit čas v přírodě. V dnešním světě počítačů a Ipodů se stále najdou děti, kterým nevadí být týden bez elektriky. A to je to pěkný.“* (Martin, 2012)

- Zajistit finanční stránku, nastavit rozpočet projektu, zřídít finanční analýzu – „*Je třeba si ujasnit, zda budeš chtít provozovat tábor pro vidinu vlastního zisku a jít do toho na plno nebo jej provozovat z vlastního zájmu, pro okruh svých známých a vytvořit tak malou tradici a komunitu jako to máme my.*“ (Hanka, 2012)
- Zajistit znalost legislativní stránky provozu letního tábora
- Zajistit místo pro letní tábor
- Zajistit personál – „*Já to mám jednoduchý, zeptám se kolegů (pedagogů ze školy pozn. autorky) a každý rok my dva, tři přislíbí účast.*“ (Jana, 2012)
- Zajistit pojištění (odpovědnosti za škodu, pojištění dětí, případně majetku) – „*Z toho mám největší hrůzu, ale v podstatě ve škole mám podobnou zodpovědnost.*“ (Jana, 2012)
- Sepsat program tábora s personálem
- Zajištění konkrétních organizačních věcí spojených s provozem tábora

Nejvíce práce s organizací tábora či soustředění je vždy dávno před samotnou realizací. Z toho důvodu, je potřeba vytrvalosti, trpělivosti a dostatečné přípravy v předstihu s tím, že výsledky budou vidět například až za půl roku.

Dále je potřeba v závislosti na velikosti tábora a jarního soustředění rozvrhnout potřebný počet pracovních míst pro provoz a přípravu. Níže je podrobná tabulka, která popisuje lidské zdroje.

Tabulka č. 14: Přehled pracovních míst pro provoz letního tábora a jarního soustředění						
Pracovní místo	Počet míst	Požadavky na vzdělání	Obecné požadavky	Právní forma	Mzda/den	Odvody (34%)
Provozní, koordinátor/ka, pedagog	1	Pedagogické minimum	Zkušenosti s organizováním akcí většího počtu lidí (50), schopnost vést tým, reprezentativní vystupování, výborná	Dohoda o provedení práce	800,-	0,-

			komunikace a organizační schopnosti			
Zahraníční pedagog	2	Pedagogické minimum	Schopnost vést skupinu, vztah k dětem, kreativita, AJ	Dohoda o provedení práce	800,-	0,-
Pedagog	1	Pedagogické minimum	Viz výše, + výhodou jsou zkušenosti z táborů, akcí	Dohoda o provedení práce	700,-	0,-
Dobrovolník/ice	1	SS	Kreativita, schopnost samostatně pracovat	-	Dítě/děti mají pobyt zdarma	-
Kuchař/ka	1	Vyučení v oboru	Zkušenost se zdravým vařením, znalost předpisů pro stravování dětí mladšího věku, min. 2-letá praxe	Dohoda o provedení práce	700,-	0,-

4.5 Finanční analýza

Tato kapitola obsahuje výstup s plánovaným výkazem zisků a ztrát projektu letního tábora a jarního soustředění a hodnotí návratnost investice. Výhodou tohoto projektu je, že zázemí bude již vybudované a tudíž nebudou potřeba dodatečné finanční prostředky, které by se musely investovat do vybavení prostředí, a tak finance budou využité jen na opravdu potřebné prvky v určitém projektu.

Náklady v projektu jsou rozdělené na strukturální – nájem, ubytování, telefony, energie, administrativní náklady, domény, stravování, investice, pojištění, účetní, pohonné hmoty; personální – provozní, zahraniční pedagog, instruktor lyžování (běžky, snowboard, lyže), pedagog, kuchař; a reklamní. Vyjmenované prvky patří do očekávaných výdajů pro provoz projektu. Důležité je vymezení nákladů na variabilní a fixní. Fixní náklady nelze dále ovlivnit a v případě potřeby s nimi nejde manipulovat,

kdežto s variabilními náklady se v případě finančního problému dají posunout jak pozitivním směrem, tak negativním.

Tabulka č. 15: Plánovaný výkaz zisků a ztrát – průměrný scénář					
strukturální_budget_2013	zimní kurz	jarní tábor	letní tábor	letní tábor	
	II-13	II-13	VII-13	VIII-13	
Nájem, ubytování	21 000	0	0	0	21 000
Telefony	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Energie	0	2 000	500	500	3 000
Administrativní náklady	1 000	500	500	500	2 500
Domény	150	150	150	150	600
Stravování	15 750	14 000	28 000	14 000	71 750
Investice	0	1 500	3 000	1 500	6 000
Pojištění	278	278	278	278	1 112
Účetní	800	800	800	800	3 200
PHM	0	1 500	1 500	1 500	4 500
Provozní	6 300	6 300	12 600	9 000	34 200
Zahraniční pedagog/instruktor lyžařský	6 300	6 300	12 600	9 000	34 200
Zahraniční pedagog/instruktor lyžařský	6 300	6 300	12 600	9 000	34 200
Pedagog	0	4 900	9 800	7 000	21 700
Kuchař	0	4 900	9 800	7 000	21 700
Reklama	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Náklady celkem	60 378	51 928	94 628	62 728	269 662

tržby_budget_2013	zimní kurz	jarní tábor	letní tábor	letní tábor	
	II-13	VI-13	VII-13	VIII-13	
50% dětí	73 500	56 000	112 000	80 000	321 500
Tržby celkem	73 500	56 000	112 000	80 000	321 500

budget_2013	zimní kurz	jarní tábor	letní tábor	letní tábor	
	II-13	VI-13	VII-13	VIII-13	
Náklady	-60 378	-51 928	-94 628	-62 728	-269 662
Tržby	73 500	56 000	112 000	80 000	321 500
HV - hospodářský výsledek	13 122	4 072	17 372	17 272	51 838

Návratnost 13 122 17 194 34 566 51 838

Průměrný počet dětí na lyžařském kurzu 15

Průměrný počet dětí na táborech a soustředění 20

Plánovaný výkaz zisků a ztrát je modelován na průměrnou situaci projektu. Tudíž není spočten na maximální naplněnost. Nicméně je jasné, že pokud bude větší zájem než průměrný, ztrátu projekt nezaznamená. Bod zvratu – moment, při kterém by se vložená investice vrátila, nebyl spočten z toho důvodu, že smysl projektu je v generování zisku, který bude potřebný pro stabilitu LMŠ. Proto musí být projekt vždy ziskový a tak minimální počet přihlášených dětí bude stanoven na průměrné kvóty - 15 dětí na zimní lyžařské soustředění a na ostatní projekty 20 dětí.

Obsažené období výše znázorňuje modelaci jednoho roku, za který budou uskutečněny veškeré domluvené projekty – lyžařské jarní soustředění, jarní soustředění v LMŠ, letní tábor v červenci a srpnu. Finanční částky byly vyčísleny na základě průzkumu trhu, v rámci rozhovorů respondenti nebyli ve finanční stránce natolik sdílní, a z toho důvodu jako základní informace sloužily vlastní zkušenosti a analýzy trhu.

Z proběhlých rozhovorů můžeme shrnout, že pro dvě třetiny respondentů je projekt letního tábora ziskový a dvěma respondentům přispívá na provoz kroužků v průběhu roku a významně tak napomáhá provozu v průběhu roku. Jedna respondentka uvedla, že prostřednictvím tábora žádné výnosy nezískává, jednoduše provozuje tábor z vlastního zájmu.

Pokud bychom měli do podrobnosti rozebrat situaci jednotlivých projektů, nejdůležitější bude se zaměřit na jarní lyžařské soustředění a na letní tábory. Jarní lyžařský tábor má tu výhodu, že ubytování, stravování a doprava je zajištěna prostřednictvím outsourcingu a tudíž se můžeme specializovat na samotný program soustředění. V tomto typu projektu je do budoucna vidět velký potenciál, jelikož v okolí podobné služby nejsou nabízeny. Hospodářský výsledek akce činí kolem 13 000 Kč.

Oproti tomu jarní soustředění v prostředí LMŠ rozhodně nepředstavuje finanční injekci pro LMŠ. Proto k tomuto projektu bude přihlíženo spíše jen z praktického účelu, kdy bude poskytovat alternativu pro rodiče dětí, které budou mít v tu dobu jarní prázdniny a sami rodiče pracovní povinnosti. Zisk z akce se pohybuje kolem 4 000 Kč, a proto je zanedbatelný.

Zajímavý výsledek přinesly letní tábory. V podstatě nezáleží na délce tábora – v případě července se jedná o 14-ti denní tábor, srpna 10-ti denní – hospodářské výsledky si jsou velmi podobné a pohybují se kolem 17 000 Kč.

Zaměstnanci pracují na dohodu o provedení práce. Tato forma pracovního poměru je od roku 2012 omezena na 300 odpracovaných hodin/rok. V případě, že příjem zaměstnance nepřejde přes 10 000 Kč, zaměstnavatel nemusí odvádět sociální a

zdravotní pojištění, což je pro náš případ přínosné. Nicméně pro zaměstnance tato situace znamená, že ztrácí nárok na nemocenské dávky a nárok pro odpracovanou dobu nutnou pro výplatu starobního důchodu. (Právní poradna, 2011).

Hypotézu, která byla vymezena na začátku bakalářské práce – tábory, soustředění nebo doplňkové programy budou finančním přínosem konkrétní LMŠ, lze potvrdit. Jarní zimní soustředění a letní tábory budou finančním přínosem a jarní soustředění v prostředí LMŠ bude z praktického hlediska také přínosné, už jenom z toho důvodu, že by přilákalo budoucí adepty pro další projekty. Nicméně rozhodně nebude finančně ztrátové. Celková finanční suma, v případě průměrného scénáře pro LMŠ činí 51 000 Kč/ročně, což by jistě napomohlo stabilitě provozu.

4.6 Analýza rizik a návrh řešení

I přesto, že jarní a letní soustředění mají být přínosem pro provoz LMŠ, jakýkoliv projekt přináší i rizika. Tím, že nyní základní rizika identifikujeme a navrhujeme možná řešení, dokážeme předejít i tomu, aby problémy vůbec vznikly, či je díky analýze dokážeme rychleji podchytit již v samých začátcích. Níže je sestaven seznam rizik, na kterých se podíleli respondenti v rámci polostrukturovaných rozhovorů, kdy odpovídali na otázku - Jaká jsou podle Vás největší rizika v provozu letního tábora? Rizika jsou seřazená od prvních kroků, které jsou spojené s přípravou a následně s provozem táborů a sledují tak problémy, které mohou nastat v konkrétních chvílích projektu.

- **Nedostatečná reklama, povědomí o tábore** – *„První rok, co jsme tábor provozovali, nebyl dostatečně naplněn, a tudíž jsme nestačili pokrýt náklady. Přisuzuji to nyní nedostatečné reklamě.“* (Jana, 2012).
- **Nedostatek personálu, chybějící harmonogram** – *„Bylo toho na mě moc. Neuspořádala jsem si, co má větší důležitost, až se mi vše nakupilo a já to nestíhala.“* (Hanka, 2012).
- **Zajištění legální, právní stránky projektu, pojištění** – *„Vzal jsem si na pomoc kamaráda, který již s pořádáním podobných soustředění má zkušenosti.“* (Milan, 2012).
- **Úraz, zajištění pojištění** – *„Vzhledem k tomu, že jsme gymnastický tábor, je zde větší riziko úrazu. Kupodivu se ale většinou zraní při banální věci.“* (Věra, 2012).

- **Výběr pedagogů** – „*Je dobrý moci si vybírat mezi známými.*“ (Martin, 2012).
- **Zajištění hygieny** – „*V táborech se vše šíří rychle, je důležité dbát na mytí rukou, prostě dodržovat základy hygieny.*“ (Jana, 2012).

Návrh řešení výše zmíněných rizik:

- **Nedostatečná reklama, povědomí o táboře** – zajistit dostatečnou reklamu, tato problematika byla řešena ve studii výše, mimo jiné se reklama může inspirovat reklamou propagující LMŠ či se k ní přidat, ať již v rámci většího zviditelnění, propojení značek či ušetření financí.
- **Nedostatek personálu, chybějící harmonogram** – předem si připravit harmonogram projektu, který bude znám zaměstnancům v LMŠ, kteří se budou podílet nejenom na přípravě táborů, soustředění, ale i na samotném provozu.
- **Zajištění legální, právní stránky projektu, pojištění** – inspirace z již provedených akcí, LMŠ, jiných táborů.
- **Úraz, zajištění pojištění** – zajistit maximum bezpečnosti jak pro samotné děti, tak pro organizátora, vytvoření bezpečnostních pravidel, informovanost rodičů, dětí, zajištění odborného personálu, který prošel školením první pomoci.
- **Výběr pedagogů** – cílem je propojení pedagogů z LMŠ do projektu – zajištění dostatečné pracovní činnosti, tudíž zajistit spolupráci s již známými lidmi, případně na doporučení známých.
- **Zajištění hygieny** – souvisí s definováním hygienických pravidel, obeznámení dětí a rodičů, zajištění potřebného materiálu (mýdla, suché ručníky, desinfekce, atd.).

5 Diskuze

Projekt lesních mateřských škol se v České republice rozmáhá již od roku 2007. Od té doby LMŠ nabývají na stále větší popularitě a zároveň vzbuzují zamyšlení nad dnešním vztahem člověka k přírodě. K roku 2012 jich je v České republice registrováno více jak 40. Ve srovnání s cizími zeměmi, kde mají LMŠ až stoletou tradici a jsou podporovány ze strany státu, LMŠ v ČR tuto oporu ve státu nemají, nejsou vedené ve školském rejstříku, a tudíž nedostávají žádné finanční příspěvky. Nicméně poslední informace, vycházející z pokusného ověřování lesní mateřské školy v Praze, které nařídilo MŠMT, směřují k legislativní úpravě a slibují do září roku 2013 zlegalizování provozu LMŠ.

V současné době je provoz školek postaven na soukromém financování docházky rodiči. Z toho plyne několik problémů. Nejenom že nedostatečně řeší problematiku nedostatku míst ve školkách pro děti, ale umístění dítěte v LMŠ si mohou dovolit jen rodiny finančně zabezpečené. Navíc i tak žádné dítě nedochází do LMŠ každý den v týdnu, ale maximálně na tři dny. Právě z důvodu nepravidelné docházky, tedy nepravidelných příjmů LMŠ je jejich provoz ohrožen, není stabilní. Největší problémy s provozem řeší školky v průběhu léta a v zimním období.

Právě tato bakalářská práce navrhuje řešení, které by zajistilo stabilní provoz LMŠ. Jarní soustředění, které obsahuje zimní lyžařský kurz či pobyt v přírodě, letní tábory mají nejenom zajistit finanční stránku tábora a stabilitu v průběhu nepříznivého období v podobě zajištění práce pro pedagogy, finančních příjmů, ale i přiblížit dětem přírodu a poskytnout bližší vztah, podpořit zdravý psychický a fyzický vývoj dítěte.

Předškolní vzdělávání a vzdělávání dětí mladšího školního věku má snad největší vliv na další vývoj osobnosti jedince. V tomto období dítěte se formuje důležitá socializace, uvědomuje si svou roli, učí se dalším sociálním rolím a vnímá svět okolo sebe mnohem intenzivněji. Ve vzdělávání hraje proto důležitou roli i přístup, kterým jsou informace předávány, zprostředkovány nebo jen nabízeny k objevování. Vzdělávání a pobyt v přírodě na jarním soustředění či letním táboře jsou inspirovány následujícími koncepty a teoriemi, které byly v teoretické části podrobně popsány – teorií her, environmentálním vzděláváním, zážitkovým vzděláváním, vzděláváním v přírodě, Montessori pedagogikou či waldorfskou pedagogikou.

Vzdělávání v lesním táboře či na jarním soustředění především staví na vytváření, posílení pozitivního vztahu člověka a přírody a na pravidelném pohybu

v přírodě. Pobyt a výchova v přírodě má pro děti významný vliv na jejich psychický a fyzický vývoj, v rámci kapitoly výzkumu odcizení dětí přírodě jsou popsány ty nejpodstatnější.

Jelikož tábory a soustředění budou navštěvovat děti předškolního a mladšího školního věku, je důležité znát specifika vývoje dítěte v tomto období. Mezi stěžejní témata patří socializace dítěte, význam hry, sociální rolí, vnímání okolního světa a vnímání autority. Vývoj je popsán z hlediska sociálního, kognitivního, fyzického a paměťového. Pro pobyt v přírodě je pro pedagoga či organizátora jakékoliv akce s jakoukoliv skupinou důležité dbát na zajištění základních lidských potřeb, teprve poté může být naplněna myšlenka vzdělávání. Ve zkratce stačí pamatovat na pravidlo „warm, dry, satisfied“ v překladu „teplo, sucho, spokojenost“.

Vzdělávání je postaveno na teoretických základech, proto jsou v textu představeny legislativní základy, na kterých je vzdělávání v České republice postaveno.

Pomocí polostrukturovaných rozhovorů jsme se dozvěděli o aktuálních potřebách rodičů, kteří chtějí své dítě poslat v průběhu letních prázdnin na tábor. Vyjádření respondentů můžeme brát jako velmi významné, jelikož se jedná o organizátory největších táborů v okolí. Z toho důvodu je jejich přidaná hodnota v práci velmi důležitá, i když se jednalo pouze o pět osob. Jelikož se jednalo o osoby, které autor studie osobně zná, byly zde získány i detailní, interní informace, ke kterým by se jinak tazatel nedostal. Na druhou stranu mohli být respondenti v odpovědích svazování možností potencionální konkurence.

V případě dotazníkového šetření můžeme zhodnotit, že návratnost dotazníků byla přijatelná. Z odpovědí bylo znát, že zvláště rodiče dětí z mateřských škol byli ve vyplňování odpovědí zodpovědnější. Dotazníky nám pomohly odhadnout míru poptávky po novém typu táborů v okolí, požadavky rodičů, finanční možnosti a další. Zvýšená návratnost v mateřských školách má příčinu v důslednějším chování rodičů a hlavně pedagogů, kteří rodiče urgovali. Významným důvodem je i dennodenní kontakt. Jestliže rodič v den rozdávání dotazníků školku nenavštívil, pedagog dotazník doručil respondentovi následující den. Je pravda, že předání dotazníku pedagogy mohlo ovlivnit výsledky – rodiče budou více používat pozitivní odpovědi, mohou si myslet, že tábor má spojitost s mateřskou školkou – nicméně osobní předání dotazníku autorkou práce by bylo velmi časově náročné a nemuselo by se setkat se vstřícným přístupem pedagogů.

O lesních mateřských školkách již vzniká jakási dokumentace v České republice, nicméně neustále chybí longitudinální výzkumy, které by se například zaměřovaly na vliv pobytu dětí v přírodě na jejich zdraví. I z tohoto důvodu studie více čerpá ze zahraničních zdrojů, kde historie lesních mateřských škol sahá do desítek let. V České republice se sice začíná rozvíjet povědomí o LMS, LMS se stávají předmětem výzkumu, diplomových, bakalářských prací a dalších projektů, nicméně veškeré vyhledané dokumenty neřeší praktické problémy s provozem či finanční stránku projektu.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo posouzení, zda je možné zrealizovat v místě lesní mateřské školy doprovodný program – například jarní soustředění, letní tábory, které by zajistily finanční stabilitu a finanční zisk LMŠ. Pomocí studie proveditelnosti byl zpracován konkrétní projekt, který by se uskutečnil ve Strakonících. Nyní následuje souhrn výsledků z prakticky zaměřených kapitol a jejich smysl, přičemž kapitoly postupně odpovídají na stanovené hlavní cíle, vedlejší cíle, hypotézy a výzkumnou otázku.

V úvodu byla představena myšlenka projektu, charakteristika letního tábora a jarního soustředění se zaměřením na anglický jazyk.

Výzkum trhu a poptávky po produktu byl proveden prostřednictvím dotazníkového šetření ve Strakonících v mateřských a základních školách, osloveni byli rodiče dětí předškolního a dětí mladšího školního věku. Tato kapitola pomohla odpovědět na další cíl práce – zjistit zájem rodičů o podobné programy v místě realizace LMŠ. Situace ve Strakonících se jeví jako příznivá, je zde nedostatečná nabídka druhů táborů, rodiče by uvítali rozšířenou nabídku a až 25% se pozitivně stavělo k projektu letních táborů v rámci LMŠ. Nabídku by ocenili hlavně rodiče dětí z mateřských škol, kteří by se táborů mohli také zúčastnit. Kapitola odpovídá na výzkumnou otázku – jaký bude mezi rodiči zájem o doplňkové programy LMŠ (tábory či jarní soustředění). Až 25 % rodičů by uvažovalo o využití nabídky LMŠ.

Kapitola zaměřující se na marketingovou strategii čerpá z informací získaných z polostrukturovaných rozhovorů s organizátory tábora na Strakonicku. Byla nastavena cílová skupina projektu, propagace, reklama a cena.

V rámci managementu projektu a řízení lidských zdrojů byly popsány kroky pro zajištění plynulého a stabilního provozu letního tábora a jarních soustředění a zpřehledněna potřebná pracovní místa.

Finanční analýza představila plánovaný výkaz zisků a ztrát, který je sestaven z variabilních a fixních nákladů na projekt. Bylo počítáno s průměrným scénářem a i v tomto případě by hospodářský výnos byl pro LMŠ finančně příznivý. Tímto zjištěním se potvrdila hypotéza, kdy doplňkové programy budou finančním přínosem pro LMŠ.

Analýza rizik, identifikovala rizika, která mohou nastat v přípravě projektu, a následně navrhuje jejich řešení. Informace jsou čerpány ze zkušeností organizátorů letních táborů na Strakonicku. Rizik je ve výsledku několik, mezi hlavní patří například

úraz, nedostatek kvalitních pedagogů, nedostatečná hygiena, nesprávně stanovená právní forma projektu.

Studie přispěla k zhodnocení, zda letní tábory, jarní soustředění napomohou v provozu LMŠ. Po posouzení výsledků kapitol studie můžeme potvrdit hypotézu – tábory, soustředění či další doplňkové programy budou v rámci LMŠ proveditelné. Nespornou výhodou je již zřízené zázemí v rámci LMŠ a fakt, že se tábor, soustředění nemusí zařizovat na „zelené louce“, spousta zkušeností, či materiálních věcí se dá využít prostřednictvím spolupráce s LMŠ. Tábory a soustředění budou moci pozitivně (jak finančně, tak posílením vztahu člověka s přírodou) přispět provozu LMŠ.

Použitá literatura

ATHEY, C. *Extending Thought in Young Children: A Parent-Teacher Partnership*. London: Paul Chapman, 1990.

BRICE, H. *About Television reality and Performance*. San Francisco: Corporation for Public Broadcasting, 1973.

COLE, M., COLE, S. R. *The Development of Children*. 2nd ed. New York: Scientific American Books, 1993.

DAHLIN, B. *Education, History, and, Be(com)ing Human: Two Essays in Philosophy and Education*, Karlstad University Studies, 2006.

HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál, 2008.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005.

KAPLAN, R., KAPLAN, S. *The experience of nature: A psychological perspective*. New York: Cambridge University Press, 1989.

KEATINGE, M. W. *The Great Didactic of Comenius*. 6. vydání. New York: Russell & Russell, 1967.

KOLB, D. *Experiential Learning, Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1984.

KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: Portál, 2007.

LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Avicenum, 1974.

LANGMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D. *Vývojová psychologie 2.*, aktualizované vydání, Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MANGIONE, T. W. *Mail surveys: Improving the quality*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc, 1995.

MOHANTY, J. *Education for all*. Delhi: Deep & Deep Publications, 1994.

PICA, R. *Your active child: How to boost physical, emotional and cognitive development through age-appropriate activity*. New York: The Mc Graw-Hill Companies, 2003.

RATAJOVÁ, L. *Studie proveditelnosti lesní mateřské školy*. Praha: UK, 2012.

SCHMIDT, M., SCHMIDT D., ed., *Understanding Montessori: A Guide for Parents*. Indianapolis: Dog Ear Publishing, 2009.

SINGH, B. *Preschool Education*. Delhi: S. B. Nanghia, 2007.

SROUFE, L. A. et al. *The development of the person: the Minnesota study of risk and adaptation from birth to adulthood*. New York: The Guilford Press, 2005.

SRPOVÁ, J., SKOPAL, P. a kol. *Podnikatelský plan a strategie*. Praha: Grada, 2011.

STEINER, R. *The Education of the Child: And Early Lectures on Education*. Barrington: Anthroposophic Press, 1996.

UZEL, V. *Uvádění lesních mateřských škol do České republiky*. MU Brno: 2010.

VÁGNEROVÁ, J. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VERONIKA, In: Ratajová, L. *Studie proveditelnosti lesní mateřské školy*. Praha: UK, 2012.

Články

DAHLGREN, L. O., “Om boklig bildning och sinnlig erfarenhet.” In: L. O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Strid and A. Szczepanski, ed. *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*, Lund: Studentlitteratur, 2007, str. 39-53.

DAMOVSKA, L. The Waldorf Pedagogy and Children with Special Education Needs. *Journal of Special Education & Rehabilitation*, 2005, Issue ½, str. 35-42.

HARTIG, T. et al. Tracking restoration in natural and urban field settings. *Journal of Environmental Psychology*, 2003, Vol. 23, str. 109-123.

KUO, F. E., TAYLOR, A. F. A potential natural treatment for attentiondeficit/hyperactivity disorder: Evidence from a national study. *American Journal of Public Health*, 2004, 94 (9), str. 1580 – 1586.

LOUV, R. Do Our Kids have a Nature-Deficit Disorder? *Educational Leadership*, 2009, Dec 2009/Jan 2010, str. 24-30.

McCARNEY, K. Attention Deficit Disorders Evaluation Scale. *Journal of in Clinical Child Psychology*, 1994, 10 (4), str. 404-412.

OZDEMIR, A., YILMAZ, O. Assessment of outdoor school environments and physical activity in Ankara’s primary schools. *Journal of Environmental Psychology*, 2008, 28 (3), str. 287-300.

POTTER, G. Environmental Education for the 21st Century: Where Do We Go Now? *The Journal of Environmental Education*, 2010, 41 (1), str. 2233.

SIEGLER, R. S. Implications of cognitive science research for mathematics education. In: J. Kilpatrick, W. G. Martin, D. E. Schifter, ed. *A research companion to principles and standards for school mathematics*, 2003, str. 119-233. Reston: National Council of Teachers of Mathematics.

TUCKER, P. Curing "Nature Deficit Disorder". *The Futurist*, 2006, 40 (3), str. 13.

ZEMBAT, R., KUDAY, F. S. A comparison of the cognitive development of 3-6 year-old children who receive family-supported preschool education, institutional education and no education. *Gifted Education International*, 2010, 26, str. 61-73.

Dokumenty

Evropská komise. *Communication from the Commission. Early Childhood Education and Care: Providing all our children with the best start for the world of tomorrow*. Brussels. [online]. 2011 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z www:
<http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/childhoodcom_en.pdf>

Ministry of Education and Science in Sweden, National Agency for Education. *Curriculum for the pre-school Lpfö 98*. Ödeshög: AB Danagårds rafi ska. [online]. 2010. [cit. 2012-11-12]. Dostupné z www:
<<http://www.childcarecanada.org/res/papers/SwedishCurriculumPreschool.pdf>>

Internetové zdroje

ČT 24. *Hra s kamínky a zvěří, spaní venku a ve stanu. Lesních školek přibývá*. [online]. 2012. [cit. 2012-11-20]. Dostupné z www:
<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/197664-hra-s-kaminky-a-zveri-spani-venku-a-ve-stanu-lesnich-skolek-pribyva/>>.

CHARLES, CH. *Health benefits to children from contact with the outdoors & nature*. Children & Nature Network [online]. 2010. [cit. 2012-11-01]. Dostupné z www:
<<http://www.childrenandnature.org/downloads/C&NNHealthBenefits.pdf>> .

LOUV, R. *Grist* [online]. 2006 [cit. 2012-11-12]. Dostupné z www:
<<http://www.grist.org/article/louv/>>.

MŠMT. *Vyhlášení pokusného ověřování* [online]. 2010 [cit. 2012-11-18]. Dostupné z www: <<http://www.msmt.cz/file/10806>>.

Právní poradna. *Dohoda o provedení práce. Výhody – nevýhody*. [online]. 2011 [cit. 2012-11-05]. Dostupné z www: <<http://www.bezplatnapravniporadna.cz/online-zdarma/pracovni-pravo/vznik-pracovniho-pomeru/5796-dohoda-o-provedeni-prace-vzor-2010-2011.html>>.

ROBERTSON, J. *Swedish forest schools*. I Ur och Skur “Rain or Shine”. Creative star, Learning company. [online]. 2008 [cit. 2012-11-13]. Dostupné z www: <<http://www.creativestarning.co.uk/Flexviews/core/assets/rain%20or%20shine%20schools%20in%20sweden%20report.pdf>>.

SIEBER, P. *Studie proveditelnosti (metodická příručka)*. Ministerstvo pro místní rozvoj. [online] 2004. [cit. 2012-11-08]. Dostupné z www: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Upload/Programy-2004-2006/priloha-C>>.

Wikipedie.. *Maslowova hierarchie potřeb* [online]. 2012 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Abraham_Maslow>.